

Mavrična zveza – projekt medkulturnega učenja in vzgoje

Mavrična zveza – a project of intercultural learning and education

*Branka Aleksić, Andreja Gimpelj,
Nina Koprivšek in Špela Medved*

Povzetek

Članek predstavi teoretične in praktične vidike izvajanja projekta Mavrična zveza. Gre za projekt medkulturnega učenja in vzgoje, v katerega so vključeni učenci osnovne šole Livada in študentke socialne pedagogike. V članku se obravnavajo prednosti, vprašanja in dileme izvajanja projekta. Preko triletnega praktičnega dela so se avtorice naučile oziroma spoznale tudi nekaj slabosti oziroma pomanjkljivosti projekta, ki jih skušajo v izvajanju v naslednjem letu popraviti.

Branka Aleksić, študentka 4. letnika socialne pedagogike; Andreja Gimpelj, študentka 4. letnika socialne pedagogike; Nina Koprivšek, študentka 4. letnika socialne pedagogike; Špela Medved, študentka 4. letnika socialne pedagogike; mavricna.zveza@gmail.com

Ključne besede: *prostovoljno delo, osnovna šola, lokalna skupnost, medkulturno učenje, manjšine, priseljenci.*

Abstract

The article introduces the theoretical and practical aspects of the implementation of the project "Mavrična zveza". This is a project of intercultural learning and education, that the pupils of Livada primary school and the students of social pedagogy are taking part in. The article deals with the advantages, questions and dilemmas of the implementation of the project. During their three-year practical work the authors have learned or recognized certain deficiencies in the project, which they analyze and will try to correct in the coming year.

Key words: *voluntary work, primary school, local community, intercultural learning, minorities, immigrants.*

Uvod

Na postaji Bavarski dvor se usedem na avtobus številka 9, ki pelje v smeri Trnovega. Lahko bi šla tudi na številko 19 proti Barju, a vozi zelo poredko. Na sedmi postaji izstopim in se po ozki makadamski ulici sprehodim do mesta srečanja – Osnovne šole Livada. Mogoče je že tam? Ali sva se sploh razumela, ko sva se dogovarjala za srečanje? Kaj naju tokrat čaka? Kakšne možnosti sploh imava v tem okolju?

Mimo mene pridrvi gruča otrok in jaz ne razumem prav dobro, o čem govorijo, njihov jezik mi je tuj. Ob tem so razigrani in spontani, kot da bi hoteli sporočiti, da se v svojem okolju počutijo varne. Vendar pa jih želja po "biti in" vleče v sodobnost, ki jo pozna večina mladih. Zato želijo prestopati meje Rakove Jelše, okolja, nastalega s priseljevanjem delovne sile, ekonomskih priseljencev iz drugih republik nekdanje Jugoslavije v devetdesetih letih. Priložnost živeti na stiku različnih kultur pa v tem primeru ni prednost, ampak za posameznike tega okolja pomeni zavirajoče silnice pri vključevanju v socialne, ekonomske, izobrazbene, zaposlitvene in kulturne ravni Ljubljane.

To potrjujeta tudi Dragoš in Leskovškova (2003), ki v svojem delu obravnavata vpliv različnih sosesk oziroma četrtnih skupnosti na različne oblike kapitalov prebivalcev teh sosesk in ugotavljata, da vključenost teh posameznikov in njihove možnosti niso odvisne le od njihove lastne iniciativnosti in interesov, pač pa v veliki meri od kulturnega miljeja, infrastrukture, skratka ureditve in opremljenosti teh sosesk. Odraž tega so tudi otroci, ki imajo v okolju z manj možnostmi pogosteje učne ter druge šolske težave. Njihovo izhodišče je pri vstopu v srednjo šolo v mnogih vidikih slabše kot pri učenkah in učencih, ki prihajajo iz drugih okolij. Srečujejo se s številnimi stereotipi in predsodki (Ule, 2000), ki lahko vodijo do občutkov manjvrednosti, torej do negativne samopodobe ter posledično samoponižujočih vzorcev obnašanja, pogosto pa se žrtev diskriminacije tudi sama začne obnašati v skladu s predsodki.

Iz tega razloga se posamezniki pogosto izogibajo drugim delom mesta, saj se počutijo stigmatizirane in drugačne. Po končani osnovni šoli se tako redkeje odločajo za nadaljevanje šolanja na srednjih šolah in tudi raznolikost srednjih šol, ki jih izbirajo, je manjša; odločajo pa se v večji meri za tiste šole, ki so jim socialno bližje, ker je nanje vpisanih veliko njihovih vrstnikov, manj pa za tiste smeri, ki bi bile v skladu z njihovim lastnim interesom. To so potrdile tudi raziskave, narejene prav na območju Ljubljane (Razpotnik, 2004; Dekleva, Razpotnik, 2002). Šolska uspešnost je manjša vrednota tudi v na splošno slabše socialno-ekonomsko stoječih družinah, ki šolske odličnosti ter aktivnega preživljanja prostega časa ne spodbujajo v tolikšni meri.

Kot nadomestek izbiri šole, ki bi nudila socialno mobilnost, se ti mladi pogosteje vključujejo v nelegitimne načine preživljanja prostega časa (nasilne aktivnosti, zloraba drog) ter tudi nelegalne poti do zaslužka (preprodaja ...). Namreč če se ekonomske priložnosti za srednji razred krčijo, lahko življenjske priložnosti postanejo vse bolj odvisne od stopnje, do katere so družine in etnične skupnosti priseljencev uspešne pri oblikovanju etničnih meja in identitet v socialnokontrolne mehanizme, ki bi opogumljali šolsko uspešnost, izogibanje prestopništvu in spodbujali druge oblike vedenja, ki bi prispevale k uspešnemu vključevanju v družbo (Razpotnik, 2004). Tako torej obstaja nevarnost, da se bodo razlike med prebivalci tega dela mesta – manjšino – in večinskim prebivalstvom, s časom bolj in bolj poglobljale, dokler ne bodo postale nepremostljive in za obe strani potencialno ogrožajoče.

Družbe naj bi si prizadevale za ravnotežje med spodbujanjem ohranjanja prejšnje kulture priseljencev in promoviranjem prilagoditve širši družbi. Pomemben korak v tem ravnotežju naj bi bilo upoštevanje percepcij, želja in naravnosti priseljencev. Zaradi različnih ciljev, ki jih imajo, in načinov, na katere ti konstruirajo lastne identitete, bi bilo nesmiselno sklepati, da bi bili vsi akulturacijski pristopi enako prikladni za vse skupine priseljencev. Glede na dosedanje raziskave in literaturo bi najboljše rezultate dosegli, če bi omogočali imigrantom, da se resnično lahko odločajo o tem, kako in v kolikšnem obsegu bodo obdržali svojo etnično identiteto, ter v kolikšnem razvili novo, ki bo obdržala kulturo, v katero so se preselili (Phinney idr., 2001, po Razpotnik, 2004).

Mavrična zveza – projekt medkulturnega učenja in vzgoje je projekt, navdihnjen z drugimi podobnimi projekti po svetu. Zgleduje se predvsem po Švedskem projektu Slavček, sorodnosti pa lahko najdemo tudi s hrvaškim projektom Starejša sestra, starejši brat. Omenjeni švedski projekt, s katerim smo izvajalci v stalnih stikih, se je v okolju kulturno pisanega mesta Malmö, ki ga lahko primerjamo z ljubljanskim, odlično izkazal ter se v petih letih razširil in postal priznan projekt medkulturnega povezovanja v tamkajšnji lokalni skupnosti.

Pri našem projektu je prav tako kot pri omenjenem švedskem projektu poudarek na otrocih iz socialno ogroženih ter segregiranih in večkulturnih okolij. V projekt so namreč vključeni učenci Osnovne šole Livada, med ljubljanskimi šolami ravno ene najbolj večkulturnih, saj je med njenimi učenci okrog 90 % otrok neslovenskega porekla oziroma so njihove družine v to okolje priseljene. Osnovni šoli je v močnem interesu vsakršno delo z njenimi učenci, saj jo zaradi pomanjkanja števila učencev oblasti želijo zapreti.

Učenec ali učenka iz tega okolja se zaradi svojega kulturno specifičnega družbenega ozadja lahko srečujeta z večjimi izzivi in pogosto tudi ovirami na poti k vključevanju v širše okolje.

To dokazujejo tudi zanimive ugotovitve mednarodne raziskave (npr. Izrael, ZDA; Phinney idr., 2001, po Razpotnik, 2004) o stališčih šolskih učiteljev do vključevanja migrantov v družbo. Kažejo, da so stališča učiteljev na splošno privolilna do kulturnega pluralizma, ko pa gre za vprašanja, ki se bolj konkretno tičejo izobraževalnega procesa, se njihova stališča nagibajo k asimilaciji. Nekateri avtorji

(npr. Sever, po Phinney, 2001; prav tam) svarijo, da lahko taka asimilacijska izobrazbena naravnost prispeva k preobrazbi začasne marginalnosti (ki jo vidi kot skoraj neizogibno fazo v procesu kulturne tranzicije), in sicer v trajno nehoteno marginalnost med imigrantskimi adolescenti. Če želijo učitelji v šolah pospeševati asimilacijo z odvrčanjem otrok od govorjenja maternega jezika oz. od njihovega družinskega jezika, lahko to pripomore k njihovi odtujitvi od šole.

Študentke socialne pedagogike, ki že tretje leto pod mentorstvom dr. Špela Razpotnik soustvarjamo omenjeni projekt, lahko predstavljamo otrokom vzor in podporo ter na ta način na polju osebne motivacije, ki je eden najpomembnejših dejavnikov pri doseganju ciljev, pomagamo prispevati k njihovi izobrazbeni družbeni mobilnosti v konstruktivni smeri. Ob tem se močno zavedamo, da je omejena družbena mobilnost stvar cele družbe in bi odgovornost zanjo morale prevzeti različne institucije.

Projekt Mavrična zveza

Območje Rakove Jelše je okolje, ki je znano po slabši infrastrukturi. Z javnim prevozom je težko dostopna, še posebno njen južni del, ki se nahaja za avtocesto. Tam avtobusi sploh ne vozijo. V tem okolju vladajo specifične norme, ki otroke dobro opremijo za življenje v njem, ne nudijo pa jim znanj in izkušenj, s katerimi bi se dobro znašli v drugem. Edina šola v tem okolju je Osnovna šola Livada, s katero se je leta 2004 povezala Špela Razpotnik in jim predstavila svojo idejo. Oktobra 2004 je tako pod njenim mentorstvom steklo prvo leto projekta Mavrična zveza. Vanj se je vključilo 8 študentk 2. letnika socialne pedagogike s Pedagoške fakulteti v Ljubljani. Glavni namen projekta je aktivno preživljanje prostega časa z otroki, raziskovanje širšega okolja in spodbujanje njihovega celotnega razvoja.

Cilji projekta

Druženje s študentko otroku z manj možnostmi omogoča varno raziskovanje okolja in pridobivanje novih izkušenj v

družbi starejše vzornice, pri čemer črpamo iz simbolike imena švedskega projekta. Slavec namreč velja za ptico, ki prelepo poje, a le tedaj, ko se čuti varnega. Narava druženja po parih omogoča varno in zaupno okolje, v katerem se bodo lahko otroci brez strahu izražali. Z vzajemnim medkulturnim in medgeneracijskim učenjem otrok spoznava način življenja drugih družbenih in kulturnih okolij. Študentke s svojim pristopom promoviramo aktivno in zdravo preživljanje prostega časa, se povezujemo z družinami otrok in skušamo delovati v smeri povečevanja zaupanja v institucije širše družbe. Nudimo podporo socialno in šolsko manj uspešnim otrokom ter se zavzemamo za njihove enake možnosti. Preko delovanja vzora in stabilnega medsebojnega odnosa vplivamo na razumevanje pomena izobraževanja in otrokovo samozavest.

Kaj delamo?

Otroci, ki so vključeni v projekt Mavrična zveza, so stari od 11 do 13 let. Po predstavitvi našega projekta v višjih razredih devetletke se lahko na podlagi lastnih interesov sami odločijo za sodelovanje. Njihova vključitev je prostovoljna, z njo se morajo strinjati tudi njihovi starši (pisno privoljenje). Določenega otroka lahko zaradi njegove specifične predlaga tudi šolska svetovalna delavka, število otrok pa je zaradi narave individualnega dela pogojeno s številom študentk prostovoljk, saj par tvorita ena študentka in en otrok. Par se oblikuje naključno, preko različnih iger. Študentka in otrok se dobivata enkrat tedensko po približno 2 do 3 ure od septembra do junija.

Sama oblikujeta vsebino tedenskih srečanj; med seboj se dogovarjata o tem, kaj bi želela početi. Namen srečanj ni nudenje učne pomoči, ampak medsebojno druženje. Priljubljene aktivnosti za pare so npr. obiski parkov, galerij, športnih centrov, gozda, bazena, kina, različnih četrti v mestu, centra mesta, sejmov, pogosti so sprehodi ipd. – možnosti je veliko. Srečanja se lahko po želji odvijajo tudi tako, da se dva ali več parov odpravijo kam skupaj.

V sklopu projekta so tudi skupinske aktivnosti, ki so namenjene vsem ter so organizirane na iniciativo študentov in otrok. Izvajajo

se na fakulteti (medkulturno srečanje), Osnovni šoli Livada (prednovoletni bazar) ali kje drugje. Na njih so dobrodošli tudi starši, ki so o naših aktivnostih tudi sicer sproti seznanjeni. Obveščamo jih pisno, največ pa smo z njimi v stiku preko otrok. Zaželeno je, da študentka otrokove starše na začetku spozna, vendar pa je zaradi interesa in obveznosti staršev to lahko izvedeno tudi kasneje, bolj spontano.

Ob zaključku šolskega leta se druženje konča s poslovnim izletom. Od tu naprej je od vsakega para odvisno, koliko bo še ostal v stikih. Ponavadi se srečata ob posebnih priložnostih (npr. za rojstni dan).

Z novim šolskim letom se v projekt vključijo novi otroci, prostovoljke pa ostanejo iste oz. se jim po potrebi pridružijo še nove. Pravilo, ki velja, je, da se lahko vsak otrok v projekt vključi samo enkrat.

Naši pari

Adolescenca je obdobje odraščanja, iskanja in utrjevanja svoje identitete. Posameznik išče svoje mesto v svetu tako v smislu spolne identitete kot izbire nadaljnjega šolanja, načina preživljanja prostega časa, nazorov in življenjskih vizij. Tu se ponuja priložnost mentorstva starejše osebe, ki pa otroku starostno vseeno ni preveč oddaljena. Starejša oseba, ki si za otroka vzame čas in skupaj z njim gradi zaupen odnos, je lahko zanj ključnega pomena. Postane njegov vzornik, nekakšna starejša sestra/brat. Tudi šolarji Osnovne šole Livada se srečujejo s problemi odraščanja in so pogosto postavljeni še pred večje izzive kot njihovi vrstniki, saj izhajajo iz socialno in ekonomsko šibkejšega okolja. To jih dela ranljivejše, zato toliko bolj potrebujejo nekoga, ki bi jim prisluhnil – želijo si biti sprejeti, slišani in upoštevani. Vlogo vzornice pri njih zasedemo študentke Mavrične zveze. Zastavljene cilje projekta skušamo doseči z metodo individualnega dela, natančneje s podporo, opolnomočenjem, svetovanjem, usmerjanjem in delom z družino.

Slika 1: Naši pari ob koncu drugega leta srečevanja (maj 2006)

Supervizija

In ker se pri našem delu neprestano srečujemo z novimi in nepoznanimi situacijami, potrebujemo študentke tudi priložnosti, da se o tem pogovarjamo. To se dogaja na skupnih mentorskih sestankih. Za te je kot za spremljevalne in supervizijske aktivnosti zaželeno (Kobolt in Žorga, 2000), da so redne in kontinuirane, saj s tem omogočajo prostovoljkam učni proces. Posameznica od zunaj pogleda na svojo težavo ali vprašanje in skozi različne zorne kote prihaja do lastnih kreativnih rešitev problemov, kar ji pomaga pri učinkovitejšem soočanju z morebitnim stresom pri delu. Teorijo, ki jo je prej spoznavala na predavanjih, lahko poveže s prakso in sproti prihaja do nekih zaključkov, ki jih lahko udejanji ob naslednjem srečanju.

Prostovoljke se z mentorico srečujemo na skupinskih sestankih, po potrebi pa imamo tudi individualne sestanke študentke z vodjo projekta. Skupinski sestanki so ob začetku šolskega leta

bolj pogosti (tedenski), saj se nam ponavadi pridružijo novi prostovoljci, ki ob prvih korakih potrebujejo več podpore. Drugače se srečujemo na štirinajst dni, ko ima vsaka možnost izpostaviti svojo težavo ali vprašanje glede spremljanja. Ponavadi s srečanja odidemo z novim zagonom, idejami, ki jih nato skušamo s svojim varovancem realizirati.

Financiranje

Vse naše delo pa je seveda povezano s sredstvi, ki nam odprejo še katera vrata na poti našega raziskovanja. Projekt Mavrična zveza je v prvem letu – 2004/2005 – financirala Pedagoška fakulteta iz Ljubljane. Naslednje leto smo se prijavili na razpis MOL-a in finančna sredstva tudi dobili. Denar omogoča kritje osnovnih stroškov, ki jih je treba tudi dosledno prikazati. Drugače pa smo v prvem in drugem letu delovanja na šolskem bazarju organizirale tudi delavnico Čarobna soba in zasluženi denar namenili organizaciji zaključnih piknikov.

Za kaj ponavadi porabimo denar? Predvsem za žetone za javni prevoz, saj potrebujemo nek način potovanja na naši poti odkrivanja sveta. Študentki in otroku je s tem denarjem omogočen obisk kina, gledališča in morebitna tortica v slaščičarni. Organiziramo pa tudi različne skupne dejavnosti, kot so drsanje, obisk hiše eksperimentov, knjižni sejem, zaključni izleti s piknikom.

Praktično izvajanje projekta

Študentke smo se za vključitev v projekt odločile zaradi želje po spoznavanju novega na predlog mentorice Špele Razpotnik. O Rakovi Jelši smo bolj malo vedele, poznale smo nekaj stereotipnih zgodbic, ki so krožile po Ljubljani. Želele smo preveriti, kakšna je resničnost, ter spoznati drugačno okolje in kulture, preko tega pa se soočiti tudi s svojimi predsodki in tabuji. V individualnem spremljanju smo videle priložnost narediti nekaj za tistega otroka, se mu približati in ugotoviti, kaj potrebuje. Tako smo mu želele odpreti vrata na različna področja, ki bi drugače ostala zaprta oz. bi otroci vedeli, kaj je za njimi, samo poti do tja ne bi našli.

Že na samem začetku smo se srečale z vprašanjem, kako najti otroke, ki bi jim ta projekt lahko čim več dal, in se povezale s šolsko pedagoginjo Renato Perpar. Prvo leto projekta je bilo vse, kar smo počeli skupaj, novo – tako za nas kot za otroke. Pedagoginja nam je bila pri tem v veliko pomoč, saj je najbolj poznala otroke, hkrati pa predstavljala nekakšen most med nami in šolo. Predlagala je, koga bi vključili v projekt, seveda pa je na koncu šlo za odločitev vsakega otroka (in tudi privolitev staršev), ali bo sodeloval. Njeni predlogi so se izkazali za zelo utemeljene, velika večina otrok je tudi vztrajala do konca šolskega leta. Skupina otrok je bila zelo pestra; sestavljalo jo je šest deklet in dva fanta, ki so bili različnih starosti. Starost se je izkazala za pomembno komponento uspešnega srečevanja, saj se je že zgodilo, da se je ena izmed študentk srečevala z deklico iz 3. razreda, katere starši so zelo omejevali prostor in čas njunega srečevanja. Tako sta obe po nekaj neuspešnih mesecih zaključili z druženjem.

V naslednjem letu, ko so bili pari sestavljeni iz samih deklet, smo razmišljale o tem, kako pritegniti v projekt tudi fante. V letošnjem letu nam je to uspelo, najbrž čisto naključno, mogoče pa tudi s pomočjo zgodbic, ki v šoli krožijo o nas. Zagotovo pa tudi s pomočjo svetovalne delavke, ki je otroke vzpodbujala k vključitvi in tudi letos pomagala pri izbiri otrok v nasprotju z lanskim letom, ko smo same izbrale otroke in pobirale njihove prijavnice. To se je izkazalo za ne ravno uspešno potezo, saj se je k projektu prijavilo veliko otrok, ki pa na prvo srečanje sploh niso prišli. Zato se nam zdi zdajšnji način sodelovanja s svetovalno delavko najbolj optimalen, saj tako lahko zajamemo tudi tiste, ki potrebujejo pomoč še na kakšni ravni in ki bi jih brez pogovora z njo in le z izpolnjeno prijavnico lahko prezrli (delo na samopodobi, spodbujanje k aktivnostim ...).

Ob delu smo se tudi same skozi pogovore o našem delu z drugimi ljudmi iz nepedagoških poklicev, torej običajnimi prebivalci Ljubljane, srečale z določenimi mnenji glede območja, v katerem delamo, in smo tako tudi na lastni koži občutile, kako je, če si drugačen, saj smo do neke mere zaradi druženja z otroci z "Rakove" tudi same stigmatizirane. Seveda pa to ni pomembno vplivalo na naše delo in prizadevanja.

Starši otrok so v glavnem seveda navdušeni nad tem, da se nekdo ukvarja z njihovimi otroki, čeprav jih je večina na začetku nezaupljiva, kar je razumljivo že zato, ker so starši, po drugi strani

pa se morajo soočiti še s toliko drugimi težavami, povezanimi s svojim izvorom in načinom življenja. Seveda nekaterim staršem naše srečevanje z otrokom sploh ne predstavlja težave, saj so tudi sami obremenjeni z zaposlitvijo in pridobivanjem denarja za preživetje, tako da jim za ukvarjanje z otroki ostane bolj malo časa. Starši lahko sploh ne prihajajo na skupne aktivnosti, na katere jih povabimo, se pa posamezna študentka z njimi srečuje skozi celo šolsko leto. Pomembno je srečanje ob začetku druženja, da dobimo nek občutek o družini ter izvemo kakšno pomembno informacijo o otroku in njegovih aktivnostih.

Včasih se zgodi, da imajo otroci veliko aktivnosti in to posledično otežuje naša srečevanja, saj jih včasih prav težko vključimo v njihov urnik. Tu vlečemo prave vzporednice, ko se moramo skupaj dogovarjati in sklepati kompromise, kdaj in kje se lahko snidemo. Ravno tako je pri skupinskih dejavnostih vseh študentk in otrok, ki pa so v tej luči za nas še poseben izziv. Verjetno velja na tem mestu vprašati, kako to, da so otroci deset let mlajši od nas, pa so že tako zaposleni in obremenjeni z najrazličnejšimi dejavnostmi in obveznostmi, ki pa se vseeno še ne dogajajo zunaj njihovega varnega okolja.

Na supervizijskih srečanjih smo se srečevale predvsem z vprašanji, kako odreagirati ob določenih situacijah, ko se otrok ne javi, nima časa in je zaposlen z drugimi rečmi, mora včasih samo premagati lenobo in strah ter plašnost pred novimi doživetji. Razmišljamo, kako ravnati ob vprašanjih bolj osebne narave ali pa željah, ki jih ne moremo povedati ali izpolniti. Npr. kako obzirno povedati, da (še) ne želimo govoriti o svojih partnerjih in intimnih podrobnostih ali pa, kako jih ne moremo peljati na nek koncert, ki se dogaja prepozno ali nekje, kjer za tako starost obisk še ni primeren.

Otroci potrebujejo tudi oporo, saj se jim nemalokrat zgodi, da doma nimajo dovolj opore, ko gre za neuspešnosti v šoli ali pa v odnosu s prijatelji. Skupaj se skušamo pogovoriti, medtem ko svoje delovanje reflektiramo na srečanjih in se pogovorimo o še drugih primernih reakcijah, ki bi na otroka delovale vzpodbudno (slabe ocene v šoli), podpirajoče ali pa mu obzirno povedale, da nekaj ni v redu (droge, samopoškodbe).

Med študentkami se kdaj pa kdaj pojavi tudi občutek nemoči,

odvečnosti ali nepotrebnosti otroku. Skupaj razmišljamo, kaj vse ima ta mladostnik/-ca in kaj mu omogočamo, ter počasi razumemo, da ni potreben napredek skozi vsako srečanje. Odnos lahko miruje nekaj časa, potem pa hitro napreduje in postane lahko trden še v času po tem, ko se redna srečevanja končajo. Pomembno se nam zdi, da otroku damo prostor za raziskovanje, da mu pustimo, da je, in ga sprejmemo takega, kot je, saj mu lahko v nasprotnem primeru tudi same postavimo nešteto mej, s katerimi se tako ali tako že preveč srečuje. V tem primeru smo praktično neučinkovite ali celo neprofesionalne. Tudi pomanjkanje idej, kaj z otrokom početi, nam ni tuje. S tem se zagotovo skozi svoje delo sreča vsaka. Na srečanjih zato tudi delimo svoje ideje o aktivnostih (izvedenih ali pa ne) in jih skupaj evalviramo, se pogovorimo o pomanjkanju (večini otrok je vseeno, kaj počnemo, samo da smo skupaj) ali pa primernosti njihovih idej (na primer obisk resničnostnega šova Bar). Ko so ideje res dobre, pa se nas tudi po nekaj študentk skupaj odpravi in izvede neko srečanje skupaj z otroki (npr. Hiša eksperimentov).

Rezultati dela

V treh letih izvajanja projekta se je pri otrocih izkazalo veliko zanimanje po tem, da bi imeli "svojo študentko". Žal je za sedaj to omogočeno samo v šolanim otrokom, zagotovo pa bi se našli tudi drugi, ki bi jim naša pomoč prišla prav. Zaradi financ in števila prostovoljk smo primorane naš projekt omejiti na osnovno šolo, vendar pa puščamo vrata odprta za morebitno razširitev v prihodnosti.

Iz dosedanjih povratnih informacij prejšnjih otrok smo dobile pozitivna sporočila. Všeč jim je bila čarobna soba, delavnica, ki smo jo dve leti zapored ponovile na novoletnem bazarju šole, radi so hodili v kino in na sprehode po mestu ter se vedno radi vključili v skupinske dejavnosti. Predvsem pa so na srečevanja s študentko gledali kot na spoznavanje nečesa novega in zapolnjevanje časa, ki ga imajo nekateri včasih kar preveč.

Slika 2: Tudi zaplešemo kdaj.

Vsako leto se nam ob prijavi otrok izkaže, da pri tistih, ki so že bili vključeni v projekt, obstaja želja po nadaljevanju srečevanj s študentko. Tako se moramo strogo držati našega dogovora, da je vsak otrok lahko vključen v projekt samo enkrat.

Študentke skušamo nuditi otrokom pozitiven vzor in preko povratnih informacij krepiti njihovo samopodobo. Skušamo jim nuditi drugačno preživljanje prostega časa, nova doživetja, širjenje pogleda na svet in podporo. Spodbujamo pogovore na različne teme ter ob obojestranskem učenju spoznavamo njihovo kulturo in običaje. Otroci skozi srečanja postajajo bolj samozavestni, lažje izrazijo svoje želje o dejavnostih, ki bi jih radi počeli, in postanejo bolj samostojni pri uporabi mestnega avtobusnega prevoza.

Študentke smo zase pridobile komunikacijske spretnosti in znanja ob organizaciji skupinskih dejavnosti.

Sodelovanje pri projektu nam nudi bogate osebne in strokovne izkušnje pri sodelovanju z osnovno šolo in družinami otrok. Zavedamo se, da je pomemben postopen pristop k staršem in na način, ki za njih ni ogrožajoč – da torej naše druženje z otrokom ne pomeni vmešavanja v družinsko strukturo, temveč neko dopolnilo k preživljanju prostega časa njihovega otroka.

Tukaj vidimo področje družine kot tisto, na katerem bi bilo treba

še delati, saj imamo kljub vsemu zelo omejen dostop do aktivnega sodelovanja z družino. Le redki so primeri, da s starši navežemo globlji odnos in postanemo pomemben partner pri reševanju otrokovih težav.

Za izgradnjo zaupanja je pomembno, da starše vsakič obvestimo o tem, kaj v določenem srečanju načrtujemo z otrokom, ter o uri odhoda in prihoda. Tako izločimo morebitne nesporazume in dvome o tem, kaj njihov otrok počne, ko jih ni zraven.

Med spletnjem socialnih vezi z učenci in učenkami prihaja do vzajemnega kulturnega učenja in izmenjave. Prek tega nam je bilo omogočeno, da smo lahko spoznale tudi delovanje etnično specifične in relativno zaprte skupnosti. Naše predhodne predstave o Rakovi Jelši so s pričetkom izvajanja projekta postale odvečne. S tem ko smo postavile pod vprašaj stereotipe, smo pridobile veliko prijetnosti tako v sami okolici kot tudi s tamkajšnjimi prebivalci, našimi pari in njihovimi družinami. V naših vezeh je nastala mavričnost, ki nas bogati v pisanosti.

Zaključek

Mavriča zveza je bila, ostaja in bo tudi v prihodnje projekt, ki bo povezoval različne kulture med seboj.

Deluje na območju Rakove Jelše, segregiranem in potencialno getoiziranem delu mesta z otroci z manj priložnostmi za kakovostno in raznoliko življenje. Študentke prostovoljke jim skušamo nuditi podporo in zgled ter jih spodbuditi k iskanju novih, drugačnih, nepoznanih poti, ki so jim v izziv. S tem pa ne pridobivajo samo otroci, temveč tudi me, saj med nami poteka medkulturno učenje in aktivno sodelovanje, med katerim izmenjujemo različne poglede in način življenja.

S projektom želimo nadaljevati tudi v prihodnje, saj nam daje možnost osebne rasti in nas tudi ob deževnih dneh spravi v boljšo voljo in smeh.

Naše želje so vezane na razširitev dejavnosti z večjim številom prostovoljcev in obogatitev z novimi metodami. Namen je zastaviti bolj strukturirano tematsko skupinsko delo, v čemer vidimo priložnost razvoja zaupanja in komunikacije skozi

interakcijo v skupini.

Tovrstno delo bi nam poleg individualnega dela omogočilo tudi razvijanje drugih socialnih veščin, ki bi tem osnovnošolcem prišle še kako prav. Vseeno pa so naša srečovanja povezana s finančnimi sredstvi, saj so to otroci iz pretežno finančno šibkih družin in bi jim bili dodatni stroški v veliko breme. Kar seveda pomeni, da projekt na žalost ne more delovati brez osnovnih finančnih sredstev in si zato želimo, da bi nas financirji tudi v prihodnje podpirali.

Udeleževanje večjega števila mladostnikov v višjem in visokem šolstvu bi lahko predstavljalo pomemben premik v javnem in strokovnem obravnavanju teme priseljenstva ter celotno družbo obogatilo na različnih področjih s posamezniki, iz različnih etničnih in kulturnih okolij.

S polno idej in zagnanosti se veselimo prihodnjih izzivov Mavrične zveze, njene pisanosti in topline.

Slika 3: Cirkuško obarvan zaključni piknik (maj 2005)

Literatura

Dekleva, B., in Razpotnik, Š. (ur.) (2002). *Čefurji so bili rojeni tu. Življenje mladih priseljencev druge generacije v Ljubljani*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta in Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti.

Dragoš, S., in Leskovšek, V. (2003). *Družbena neenakost in socialni kapital*. Ljubljana: Mirovni inštitut.

Kobolt, A., in Žorga, S. (2000). *Supervizija. Proces razvoja in učenja v poklicu*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Razpotnik, Š. (2004). *Preseki odvečnosti. Nevidne identitete mladih priseljenc v družbi tranzicijskih vic*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Ule, M. (2000). *Temelji socialne psihologije*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Strokovni članek, prejet decembra 2007.